

HRVATSKI *glasnik*

Godina XVIII, broj 20

15. svibnja 2008.

cijena 100 Ft

Foto: Branika Pavić Blažetin

Devetero prvopričesnika, učenika pečuske hrvatske škole u crkvi Sv. Augustina u Pečuhu na svetj misi na hrvatskom jeziku primilo je sakrament prve pričesti od svećenika Ilije Čuzdija. Na slici i njihova vjeroučiteljica Ági Tomola

Komentar

Demokraciju treba temeljito učiti i živjeti, a ne tek deklarirati

Još uvijek Hrvati u Mađarskoj, ili bar oni koji su nositelji društvene i civilne, i ine aktivne scene hrvatskoga života, bilo to na polju folkloru, politike, udruga, kulture... pribjegavaju metodama koje su klasično nedemokratske. Jer što je obilježje demokracije, a pogotovo civilne sfere u njoj kao pokretača i kontrolora? Razgovor, komunikacija, i opet razgovor i opet komunikacija. Razgovor se ne može započeti, a komunikacija se teško uspostavlja... Razgovor može započeti i završiti u unaprijed predviđenim ugladenim i kozerskim smiješcima i formulama, ali razgovor koji počinje biti analitičan pa se u njemu počinju postavljati i pitanja, i izražavati vlastiti stavovi, na koje očito netko od sudionika razgovora zna i odgovore, glede svoje dužnosti, takvoga razgovora nema. Rijetko tko (češće nitko) ima što reći na skupovima, skupštinama, priredbama... Šuti se. Zašto? Nema društvenog nadzora. Uzmimo samo, primjerice, izbore za manjinske samouprave. Tko su oni koji su upisani u biračke popise, i koji su birali. Oni su tajna imena za izabrane, tek brojke. Izabrani ako hoće, i ne moraju se previše brinuti o svojim biračima jer i ne znaju tko su oni, a ako u boljem slučaju i znaju njihova imena, oni sami su ih nagovorili da se upišu u te popise. Za utemeljenje udruge zakonski je potrebno 12 članova. Može to biti jedna obitelj i nekoliko njihovih prijatelja, ili ambiciozan političar kojemu je udruga polazna točka karijere. Ako postoje udruge, onda se svi njezini članovi koji redovito trebaju plaćati i članarinu, pozivaju na njezine akcije poimence i na godišnje skupštine, ne daj Bože, na biranje vodstva udruge koje se mora obaviti svake treće godine. Svi nazočni glasuju. Ako su izabrani po demokratskim načelima, onda će zacijelo želje i interese svojih licem i djelom te imenom glasača itekako predstavljati ili će biti smijenjeni. Nažalost (kod nekih) nerijetko kod manjinskih udruga sve još uvijek funkcionira na osnovi poniznosti, a kadrovi osposobljeni u doba državnog paternalizma još itekako vladaju našom manjinskom scenom u zajednici gdje je veoma mala ili nikakva društvena kontrola, što zbog maloga broja pripadnika te iste zajednice, što zbog posvemašnje ravnodušnosti... Empatija se iscrpljuje u ponekom balu, organiziranoj, a ne spontanoj molitvi... Naravno, kao i svugdje, tako se i rečeno ne može uopćavati. Postoje časne iznimke i pojedinci. Ali upravo oni koji imaju (drugačiju) viziju (o kojoj bi se moglo razgovarati na dobrobit svih sudionika komunikacijskog lanca), a takvih je veoma malo, često se baš zbog svoje malobrojnosti i usamljenosti proglašavaju i prozivaju, njihovo se razmišljanje brzo prikazuje kao „rušenje jedinstva”, pa se radi mira u kući organizirano i ciljano kreće u njihovo ušutkavanje i zanemarivanje, i brzo se nađu svi oni koji su neposredno zainteresirani (a inače naoko neistomišljenici) u kolu jedinstva i zajedništva, naravno, koje pleše stalno na istu melodiju koja se dobro poznaje i voli.

Branka Pavić Blažetin

„Glasnikov tjedan”

Da su za stanje na jugoistoku Europe itekako zainteresirane i Mađarska i Hrvatska, pokazao je i nedavni sastanak na vrhu šefova dviju država, Mesića i Sólyoma, održan u Budimpešti uoči srbijanskih izbora gdje su neizvjesnu utrku vodili radikali i proeuropske snage. „Nadamo se da će europska opcija pobijediti” – kazao je Sólyom. Tako se i dogodilo. Po podacima Centra za slobodne izbore i demokraciju (CeSID), na temelju referentnog uzorka s 85 posto obrađenih izbornih mjesta, pobjedu na izvanrednim parlamentarnim izborima održanim u nedjelju, 11. svibnja, odnijela je lista Za europsku Srbiju predsjednika Srbije Borisa Tadića, koja je osvojila deset posto više glasova od Srpske radikalne stranke Vojislava Šešelja. Koalicija koju predvodi Tadić osvojila je 38,7, Šešeljevi radikali 29,9 posto, a Koštunićina koalicija 11,3 posto glasova. Na birališta je izašlo 61 posto birača.

Pobijedile su snage koje žele Srbiju na europskim standardima, proeuropsku Srbiju okrenutu euroatlantskim integracijama. Otvoren je prostor udruživanja Europe s njezinim jugoistokom.

Nadao se tome i Mesić u Budimpešti. Njegov je posjet bio prigoda da se u tisku, i mađarskom i hrvatskom, bar u nekoliko rečenica skrene pozornost na činjenicu kako mađarski dužnosnici već duže najavljuju rješavanje otvorenog pitanja zastupljenosti hrvatske manjine u mađar-

skom Parlamentu donošenjem zakona za koji je potrebna dvotrećinska većina. Tako tisak donosi Sólyomove riječi: „Čim sam postao predsjednik, najavio sam se da ću se založiti za rješavanje toga pitanja. Danas mogu reći da je izrađen jedinstven nacrt zakona. Nadam se da bi se već najesen zakon mogao naći pred parlamentom”.

Kad se male ruke slože, sve se može sve se može. Ne

znam zašto mi je ovo odzvanjalo u ušima dok sam nazočila svetoj pričesti i hrvatskoj svetoj misi u pečuškoj crkvi Svetog Augustina, na drugi dan Duhova. Svećenik Ilija Čuzdi podijelio je sakrament prve pričesti deveterima mališanima, učenicima trećeg razreda pečuške hrvatske škole. Učiteljica, vjeroučiteljica, svećenik i roditelji u zajedničkoj misiji. Jer nije baš svaki dan da se prva pričest u Mađarskoj odvija na hrvatskom jeziku. Ovisi to o mnogo čemu, bar nama laicima na prvi pogled, ali u prvom redu o pojedincima... I ova pečuska prigoda uvjerila me kako sve ovisi samo o volji i složnosti te o nekoliko jakih pokretača i čuvara hrvatske riječi u crkvi. Potrebni su nam vjernici Hrvati koji su svjesni važnosti materinskoga jezika u očuvanju svoje vjere, a time i svoje samobitnosti. Napomenimo kako je to bila pričest bez nazočnosti bilo kakvih političkih i civilnih dužnosnika i inih čimbenika javne scene Hrvata u Mađarskoj.

Branka Pavić Blažetin

Za vrijeme vožnje Dunavom, prilikom svoga jednodnevnog posjeta Budimpešti, 9. svibnja, predsjednik Republike Hrvatske Stjepan Mesić zadržao se u razgovoru s predsjednikom HDS-a Mišom Heppom i predsjednikom Saveza Hrvata Josom Ostrogoncem

Aktualno

Stjepan Mesić u Budimpešti

Predsjednik Republike Hrvatske Stjepan Mesić stigao je u petak, 9. svibnja, u jednodnevni službeni posjet Mađarskoj tijekom kojeg se u Budimpešti sastao s mađarskim predsjednikom Lászlom Sólyomom, predsjednicom mađarskog Parlamenta Katalin Szili, te premijerom Ferencem Gyurcsányem.

Predsjednik Mesić susreo se i s predstavnicima hrvatskih medija u Mađarskoj, u ime Hrvatskoga glasnika s glavninom urednikom Brankom Pavić-Blažetin, u ime Hrvatske kronike s urednikom Ivanom Guganom te u ime Hrvatske redakcije Mađarskog radija i Internetskog radija Croatice s Andrijom Pavlekovićem, glavnim urednikom spomenutih redakcija. Mesić se susreo s predsjednikom HDS-a Mišom Heppom i predsjednikom Saveza Hrvata u Mađarskoj Josom Ostrogoncem. Kako saznajemo, na svečanu večeru koju je u čast predsjednika Mesića dao predsjednik Sólyom bili su pozvani i predstavnici Hrvata u Mađarskoj: predsjednik HDS-a Mišo Hepp, predsjednik Saveza Hrvata Joso Ostrogonac, zamjenici predsjednika HDS-a Đuso Dudaš i Matija Šmatović, ravnateljica budimpeštanske hrvatske škole Marija Petrič, ravnatelj pečuške hrvatske škole Gabor Gyórvári, ravnatelj Hrvatskog kazališta Antun Vidaković...

U razgovorima predsjednika Mesića s domaćinima prevladavale su teme bilateralnih odnosa dviju zemalja te stanje u jugoistočnoj Europi. Mađarska u svibnju slavi četvrtu godišnjicu ulaska u Europsku uniju, pa je i predsjednik Hrvatske prilikom posjeta u mađarskome Parlamentu, gdje ga je primila i predsjednica parlamenta Katalin Szili, sudjelovao na svečanoj konferenciji za civilne udruge „Zajedno na više načina“. Mađarska pruža neprekidnu i bezrezervnu potporu hrvatskim nastojanjima usmjerenima k pristupu Europskoj uniji i NATO-u. Dvije zemlje surađuju na izgradnji paneuropskih prometnih koridora Vb i Vc koji povezuju Hrvatsku i Mađarsku. Mađarska strana ocjenjuje da je izgradila 80 posto koridora Vb koji Budimpeštu preko Zagreba povezuje s

Rijekom, a preostalih 35 kilometara bit će gotovo do lipnja ove godine. Na koridoru Vc, od Budimpešte preko Osijeka i Sarajeva do Ploča, Mađarska planira do 2010. doći do hrvatske granice.

Hrvatski tisak povodom posjeta Stjepana Mesića Budimpešti između ostaloga donosi kako prema službenim podacima iz popisa stanovništva, u Mađarskoj živi petnaestak tisuća pripadnika hrvatske manjine. Hrvati u Mađarskoj tvrde da ih je i do 45 tisuća. Svoja prava ostvaruju preko sustava manjinskih državnih samouprava. Predsjednici Mesić i Sólyom više su se puta suglasili kako su Hrvatska i Mađarska na najvišoj razini riješile pitanje svojih nacionalnih manjina. One su u objema zemljama dobro integrirane u politički, gospodarski i kulturni život. Jedina neriješena pitanja jesu institucionalno financiranje iz Hrvatske i Mađarske te zastupljenost hrvatske manjine u mađarskome Parlamentu.

Pripremila: *bpb*

Poštovane predsjednice! Poštovani predsjednici!

Sustav sufinanciranja manjinskih samouprava od 2008. godine odvija se prema odredbi 375/2007. (XII. 23.) prema obavljanju zadataka. Podnesene molbe su procijenjene, predat je prijedlog za iznos potpore pojedinim manjinskim samoupravama, koji je odobren sa strane Ureda predsjednika ministra. Iznosi potpore objavljeni su na web-stranici Ureda predsjednika ministra.

Stručno državno tajništvo Ureda predsjednika ministra čeka prijedloge u svezi s pripremom modifikacije uredbe od državnih samouprava. Molim Vas dostavite Uredu Hrvatske državne samouprave vaše mišljenje o tipičnim problemima i o prijedlozima o mogućem rješavanju u svezi s uredbom i priložima te čitavim sustavom sufinanciranja prema izvršenju zadataka do 26. svibnja 2008. godine. (E-mail: hramouprava@chello.hu; Faks: 06-1-219-0827) Unaprijed zahvaljujem na vašoj suradnji!

Mišo Hepp

GORNJA STUBICA – U Muzeju seljačkih buna 8. svibnja otvorena je izložba svjetske baštine u Mađarskoj koju su organizirali Veleposlanstvo Republike Mađarske u Hrvatskoj i Muzej hrvatskog Zagorja. Izloženo je 26 panoa na kojima su prikazana područja kojima je Mađarska dala svoj prinos svjetskoj baštini čovječanstva. Jedinstvena panorama Budimpešte, beskrajna hortobađska ravnica, tvorevina siga u pećini Baradla, palocke kuće kao jedinstveni primjeri pučke arhitekture, freske starokršćanske grobnice u Pečuhu, tokajsko vinogorje...

SALANTA – Nedjeljnog prijepodneva, 10. svibnja, nakon svete mise koju je služio Ladislav Ronta, mali salantski plesači, to jest djevojčice izvele su običaj kraljice.

KOLJNOF – Koljnofsko hrvatsko društvo, na čelu s predsjednikom Franjom Grubićem, poziva na generalnu sjednicu 16. majuša, petak, u mjesni kulturni dom, početo od 19 uri.

BUDIMPEŠTA – Croatica Kft., neprofitno poduzeće za kulturnu, informativnu i izdavačku djelatnost, ovih je dana jedno od svojih lanjskih izdanja, zbirku pjesama *Plajgorski zvoni* autora Antona Slavića poslao na raspisani natječaj Društva hrvatskih književnika za nagradu „Tin Ujević“. Tu knjigu naša izdavačka kuća objavila je lani u listopadu. „Tin Ujević“ nagrada je koja se dodjeljuje za doprinos hrvatskom pjesništvu, a smatra se najuglednijom nagradom u hrvatskome pjesništvu. Nagrada je utemeljena 1980. godine, a Društvo hrvatskih književnika dodjeljuje ju od 1981. godine. Od 1993. godine ona se dodjeljuje u rodnome mjestu hrvatskoga pjesnika po kojem nosi ime, Augustina Tina Ujevića, u Vrgorcu, i to 5. srpnja na dan njegova rođenja na vrgorskoj manifestaciji „S Tinom u Vrgorcu“. Spomenuta nagrada sastoji se od plakete – rada akademskog kipara Krune Bošnjaka, diplome i novčanog iznosa.

Sjednica Predsjedništva Saveza Hrvata u Mađarskoj

BUDIMPEŠTA – Ove godine, 22. travnja, u organizaciji Hrvatske turističke zajednice, u Mađarskoj akademiji znanosti u Budimpešti već deseti put priređena je tradicionalna „Hrvatska večer” na kojoj se promicala hrvatska kultura i turizam.

Domaćin Marin Skenderović, predsjednik Hrvatske turističke zajednice u Mađarskoj, srdačno je pozdravio sve nazočne, a posebno Georga Habsburškoga, predsjednika Mađarskog Crvenog križa, dr. Ivána Rónu, ravnatelja Magyar Turizmus Zrt-a, Milu Sršana, doravnatelja Hrvatske turističke zajednice, Ivana Bandića, veleposlanika Republike Hrvatske u Mađarskoj te Gábora Fodora, ministra zaštite okoliša i vodoprivrede. Prvi među govornicima večeri bio je gospodin Milo Sršen, koji je istaknuto da je 2007. bila zlatna godina hrvatskog turizma (11,5 milijuna turista, 56 milijuna noćenja), te da je mađarsko turističko tržište među desetak najvažnijih jer je u Hrvatskoj boravilo 380 tisuća mađarskih turista, koji su ostvarili gotovo dva milijuna noćenja. To je uzrok tomu što ove dvije države povezuje bogata zajednička povijest i kultura. Za budući plan postavili su ostvarenje barem toliko noćenja. Hrvatska u smislu turizma nije najjeftinija zemlja, ali svatko može pronaći idealno putovanje. Kako smo saznali, povezuje se preko više kanala: politika, mediji, turizam. Slijedio je pozdrav gospodina dr. Ivána Róne koji je u svojem izlaganju naglasio dobrosusjedske veze između Hrvatske i Mađarske. Uzajamno se dobro osjećaju jedni kod drugih. Zato su i organizirane takve večeri – dana zemlja prikazuje svoju kulturu, gastronomiju.

Kako sam već spomenula, to je bila 10. takva večer, a već šest godina Mađarska akademija osigurava svoju prekrasnu konferen-cijsku dvoranu za održavanje te priredbe – tako je taj kulturni događaj postao tradicija, a Hrvati vole tradiciju. Za glazbeni ugođaj pobrinuli su se Sandra Bagarić i Đani Stipaničev uz pratnju Darka Domitrovića na glasoviru. Svečani program sastavljen je prema tradiciji: lani je Márta Sebestyén, veleposlanica mađarske kulture, vokalna solistica ansambla „Vujičić”, uz tamburašku i vokalnu pratnju klape „Maestral” iz Dubrovnika, izvela dvije prekrasne pjesme dalmatinskog podneblja. Ta je predstava natoliko očarala gosp. M. Skenderovića da je ove godine zamolio opernu pjevačicu Katalinu Pitti za zajednički nastup, što je ona radosno prihvatila, dapače predložila je da otpjevaju Ave Mariju u dvije verzije. Nakon toga prekrasnog programa slijedila je večera s hrvatskim poslasticama i izuzetnim hrvatskim vinima, uz glazbu kvarteta Adrijana.

Bea Letenyi

U petak, 9. svibnja, s početkom u 10 sati, u vijećnici središnjice Hrvatske državne samouprave održana je sjednica Predsjedništva Saveza Hrvata u Mađarskoj.

Pozdravljajući nazočne, među njima predsjednika Nadzornog odbora SHM-a Miju Štandovara i gosta, zamjenika predsjednika HDS-a Đusu Dudaša, predsjedavajući predsjednik SHM-a Joso Ostrogonac, ustanovivši odgovarajući kvorum (opravdano odsutan Zoltan Sigečan) predložio je dnevni red koji je sadržavao nacrt proračuna za 2008. godinu, pismo Glavnogradskeg odvjetništva, Sporazum o uzajamnoj suradnji SHM-a i HDS-a te razno, što je jednoglasno prihvaćeno.

Prelazeći na nacrt proračuna – prema stečenim izvornim informacijama – SHM će za 2008. godinu imati sličan iznos materijalnih potpora – nažalost, ponovno nešto manji nego što je to bilo prošle, 2007. godine, što znači preko tri milijuna forinti. Naravno, kako bi se iznos povećao, išlo se i na razne natječaje o čijim rezultatima još nema konkretnih saznanja. Dakako, računa se – slično prošloj godini – i na podršku matične države Hrvatske i susretljivost Skupštine Hrvatske državne samouprave. Državna materijalna konkretna potpora, inače, očekuje se još tijekom idućega mjeseca. Prema Mariji Pilšić – kako je to i zacrtano u planu rada za tekuću godinu – prioritete zadatke SHM-a jesu: zajedničko organiziranje i provedba s HDS-om Dana Hrvata (u studenom o. g.), izbor zaslužnih Hrvata za nagrade, forum manjinskih civilnih udruga, regijski programi te njihovo moralno i materijalno podupiranje.

Nužno je ubirati članarine, što iziskuje i skorašnje registriranje Baranjske i Bačke regije. Došlo je do suglasnosti da se sazove izvanredni kongres Saveza u Budimpešti, i to 11. listopada 2008, na koji se trebaju pozvati delegati kongresa održanog preklani u Koljnofu, te da jedini dnevni red sadrži modificiranje Statuta Saveza Hrvata.

Registracija spomenute dvije regije ujedno bi značila okupljanje svih šest regija, odnosno savez registriranih regija naše jedine krovne civilne organizacije. U tome pogledu, i prema predsjedniku Nadzornog odbora Miji Štandovaru, proizlaze hitne zadatke. Napose registriranje Baranjske regije čiji je dosadašnji predsjednik Mišo Hepp, odnosno saziv Savezova članstva u Baranji te izbor novoga predsjednika. Potrebna je nova lista članstva jer mnogi su preminuli, a nekolicina se i odrekla.

O nacrtu o uzajamnom sporazumu suradnje SHM-a i HDS-a također je došlo do suglasnosti, što znači da dokument za prihvaćanje treba podnijeti i Skupštini HDS-a (sjednica je predviđena za 13. rujna o. g.) i Zemaljskom odboru SHM-a koji će i radi kongresnih priprema te spomenutog sporazuma biti sazvana 21. lipnja 2008.

Na kraju su izneseni prijedlozi u svezi s rečenim te jedno akutno pitanje etičnosti našega tiskovnog medija u kojem se u zadnje vrijeme objelodanjuju kritični napisi na koje bi radi raščišćavanja, odnosno realnijeg sagledavanja trebali uslijediti i primjereni odgovori.

m. d.

Moje mišljenje

Rečeno na pres-konferenciji u Budimpešti

Štefan Krizmanić: „Naše narodne grupe samo onda moru opstati ako baze, zviranjak narodnosti podupiramo...”

Na pres-konferenciju Državnoga tajništva za manjine i nacionalnu politiku Ureda premijera 17. aprila je bio pozvan i načelnik Hrvatskoga Židana Štefan Krizmanić s razlogom, pokidob na temelju ocjenjivanja diferencirane potpore za manjinske samouprave, židanska Hrvatska manjinska samouprava je dobila najveć bodov, odnosno dodatnu državnu potporu za svoje djelovanje. Židanski govornik nije zatajao ni svoju kritiku u svezi s novom formom Vladinoga podupiranja. Njegov govor koji je započeo na hrvatskom, a nastavljen na ugarskom jeziku, u cjelini morete ovdje preštati.

„Najprije zahvaljujem na priznanju da u Hrvatskom Židanu radi najbolje Hrvatska manjinska samouprava, iako znam da se s tim ne slaže svaki.”

Posebno mi je drago da sam mogao ove prve riči izgovoriti na svojem materinskom jeziku, ali ne želim ovo svoje pravo zloupotrijebiti, zato i nastavljam na ugarskom jeziku. Još jednoč hvala za priznanje djelovanja Hrvatske manjinske samouprave u Hrvatskom Židanu, naravno, mi tako i čutimo da smo to zaslužili. Isto to čutu i sve te Hrvatske manjinske samouprave ke su ljetos na naticanju za diferenciranu potporu, manje bodov dostale. Zato bi i postavio pitanje, je li zaistinu moguće na ovakov način izmiriti kvalitetu djelovanja manjinskih samoupravov? Kad sam prvi put pročitao Vladinu naredbu, da budem iskren, nisam se s tom slagao. Medjutim, moje je osnovno načelo da samo onda kritiziram ako znam nešto boljega. (To bi mogao predložiti svakomu političaru. Po mojem mišljenju to razlikuje kritiku poboljšanja od morgovanja, prigovaranja.)

Gdo je napravio i izmislio ovu naredbu za naticanje, htio je to napraviti po jednom sistemu koji temelji na objektivni indeksi, po principu jednake mogućnosti za svakoga, koji zvana toga pak za svakoga naticatelja sastavlja istovridni sistem uvjetov.

Ali što je zapravo cilj manjinske politike? Ufam se da očuvanje jezika, kulture i identiteta. Po mojem mišljenju, bar bi to moralo biti! Ali po kakovi indeksi se more miriti djelotvornost?

Ako bi sve ovo htli staviti u neki šablon, mislim da bi se popiknuli. Uprav tako kot i pri nogometu, i k tomu se svi razumu, još nam falu rezultati. Nogomet je igra jednoga tima, rezultat ipak visi od toga koliko golov more ritnuti momčad. A gol ritne jedna peršona, u najveć slučaji napadač, i ne postoju na svitu dva isti goli.

Uprav ovako ne moremo staviti u isti šablon sve manjinske samouprave. Prlje par ljet u organizaciji Ureda za nacionalne i etničke manjine, diozimao sam na jednoj konferenciji kade sam dobio rič i govorio sam o značenju seoskih i manjinskih samoupravov. Odonda, nažalost, ova kategorija više ne postoji, ali dopustite mi da neke misli od toga govora i oput prikzamem jer vidim da one nisu ništ izgubile iz aktualnosti i da bi mogle dobro služiti kot alternativa i ovomu novomu sistemu za financiranje.

Već od 75% manjin još i dan-danas živi u seli. U neki naselji su pojedine narodne grupe još i u većini. Sa sigurnošću moremo izjaviti da opstanak jedne manjine visi i od toga, ne pada li njeva proporcija unutar naselja ispod kritičnoga stupnja. Dakle, ako bi to željili da manjine čim duglje živu, onda sa svimi mogućimi sredstvi moramo podupirati te baze kade je narodnosni jezik još živ, kultura nije samo gajenje tradicij i dobra zabava, nek i dio svakidašnjega života. A kad se pita za pripadnost, da ne bude odgovor „moja staramajka i dida su još govorili na ovom jeziku”, tako sam i ja Hrvat, Nijac ili nešto drugo po narodnosti, nek svismo se moramo držati za Hrvata, Nijca itd.

Nisam suprot toga da nam u veliki varoši funkcioniraju znanstvene i kulturne djelatnice, nisam suprot profesionalnih manjincev, to je pak jednostavno odlično ako imamo sve više narodnosne zajednice na sve već mjest, medjutim, te su najčešće samo prijateljska društva. Njeva budućnost je pod upitnikom zavolj manjanka svakidašnjega hasnovanja jezika. Ako pozabimo na stvarne baze, onda ćedu spomenuti znanstveni

instituti vrijeda nek našu prošlost moći istraživati.

U seli kade su naše baze nije potribno donesti odluku da u privatni bolta, restorani budu dvojezične table. Suprotivno. Kupci i gosti mirno moru prositi na manjinskom jeziku i kruh i pivo, i na tom se nigdor neće presenetiti. Istina, račun će svaki dobiti na ugarskom jeziku, ali to je samo od sebe razumljivo.

Morebit da u ovi naselji manjinske samouprave ne znaju ali nisu u stanju tako dobro administrirati same sebe kot u neki veliki varoši kade je djelo manjinskih samoupravov podupirano od ekonomista, sociologa ili pravnika, ali gvišno moremo izjaviti da manjine samo onde imaju svoju budućnost kade su imale i prošlost, aš nek na to se more graditi.

Kod svake narodnosti bi našli par takovih bazov, ali nikako ne bi mogli prebrojiti već od sto takovih mjest. A ka su sva ova sela, mislim da svaka narodna grupa zna, a točno to znaju i na Glavnom odjelu za manjine. Na ti mjesti još ima šanse da ćedu ostati narodne grupe. Pokidob manjine nek tako moru ostati ako ćedu imati i nadalje vlašće baze, a k tomu su potribne potpore. Pravna, moralna i materijalna potpora jednako. A s hrabrošću moramo i prebrojiti te baze. I s tim golom bi mogli dobiti utakmicu suprot asimilacije.

Ne smimo biti roboti, i ne dajmo sve sa šemami riješiti, nek kot homo sapiens moramo vanstati polag naših odlukov. Samo u tom slučaju moremo reći da smo nešto i učinili za vlašći opstanak. Ja se osobno veselim upeljanju diferencirane potpore za manjinske samouprave, aš sad se jur ne barata na isti način svakom manjinskom samoupravom, a i zbog toga se veselim jer mi smo ovom naredbom samo nek dobili, ali nažalost znam i takova sela ka su ipak, malo prlje spomenute, naše baze, i još su manju potporu dostala nek neki dobro izobraženi „prijateljski krugi“.

Naše narodne grupe samo onda moru opstati, ako baze, zviranjak narodnosti podupiramo. Ako to nećemo učiniti, opstat ćemo još nekoliko ljet kot narodna grupa ka lipo jači na stranskom jeziku, a zna i tancati, ali s vrimenom i to će se zgubiti.

Međunarodni festival folklor „Etno Pušća 2008“

U športskoj dvorani naselja Pušće (nedaleko od Zagreba) 3. svibnja priređen je međunarodni festival folklor.

Kulturno-umjetničko društvo „Pušća“ idejni je začetnik i organizator manifestacije koja se ove godine održala po drugi put. Nakon uspješne održane prve „Etno Pušća 2007“ organizatorima je bila želja nastaviti predstavljanje raznolikosti tradicija Europskih naroda i pridonijeti očuvanju kulturne baštine, svijesti o vlastitim korijenima i razvitku međusobnog razumijevanja. Na ovogodišnjem festivalu sudjelovali su i očitovali poštivanje raznolikosti kulturne baštine i tradicije kulturno-umjetnička društva nacionalnih manjina iz Hrvatske, kulturna društva Hrvata izvan domovine, hrvatska kulturna društva iz Osječko-baranjske i Karlovačke županije.

Organizatori te priredbe bili su uvjereni da će ta manifestacija „Etno Pušća 2008“, međunarodni festival folklor, obilježiti Europsku godinu međukulturalnog dijaloga i pridonijeti promicanju „*Deklaracije Vijeća Europe o interkulturalnom dijalogu i sprečavanju sukoba te poticanju očuvanja manjinskih kultura i različitosti.*“

Na svečanom otvorenju festivala nazočni su bili župani, načelnici gradova i općina iz kojih su sudionici došli, veleposlanici Bosne i Hercegovine, Mađarske, Makedonije, Slovenije, Ukrajine u Republici Hrvatskoj.

Zahvaljujući organizatorima, i Hrvati iz Mađarske imali su čast sudjelovati na ovoj priredbi.

Hrvatsko-kulturno umjetničko društvo „Ladislav Matušek“ iz Kukinja i Hrvatsko kulturno društvo iz Dušnoka sudjelovala su

na ovogodišnjoj manifestaciji i predstavili kulturnu baštinu svoga kraja. Članovima KUD-a Ladislava Matušeka cilj je sačuvanje blaga Hrvata u Kukinju i okolici. Na početku je djelovao samo kao mješoviti zbor, ali prije nekoliko godina pridružili su se i plesači iz okolnih naselja. Društvo je prikazalo pjesme, glazbu i plesove baranjskih Hrvata u Mađarskoj. Pjevački zbor iz Dušnoka nastupio je sa starim izvornim dušnočkim pjesmama: *Kukuriče mali petal, Pasiv je rozmarin, Gora, gora za gorama, Tri su zvijezde, Lijepa šuma kad je zelena, Kad sam bila...*

Osim njih u programu je sudjelovalo i Kulturno-umjetničko društvo „NUR“ iz Siska, osnovano radi njegovanja i čuvanja običaja i kulture Bošnjaka. Posjetitelji su imali čast vidjeti i Hrvatsko kulturno-umjetničko društvo „Zora“. Plesači i pjevači KUD-a predstavili su izvorne plesove Hrvata Bosne i Hercegovine.

Sljedeći u nizu bili su članovi mađarskog KUD-a „Petőfi Sándor“ iz Općine Bilje (Osječko-baranjska županija) s mađarskim plesovima. Osim toga nazočni su bili i članovi

makedonskoga kulturnog društva „Ohridski biser“. Osnovni je cilj društva njegovanje, čuvanje kulturne, duhovne samosvojnosti makedonske nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj njegovanjem i razvijanjem jezika, književnosti, povijesti, znanosti, glazbe, folklor te njegovanjem hrvatsko-makedonskih kulturnih veza.

Kulturno prosvjetno društvo „Bazovica“ Slovenskog doma iz Rijeke nastupilo je s narodnim slovenskim pjesmama. Mađarsko kulturno društvo „Vardarac“ izvelo je tradicionalne mađarske plesove, a članovi Kulturno-prosvjetnoga društva Ukrajinaca „Karpati“ prikazivali su splet ukrajinskih plesova. U svečanom programu nastupio je i KUD „Beli Manastir“ s Baranjskim svatovcem, KUD „Vinčica“ iz Karlovca te domaćini s pjesmama i plesovima „Puščanske fare Sv. Jurja“. Podmladak puščanskoga KUD-a obradovao je publiku dječjim plesovima i pjesmama iz Posavine.

Osim bogatoga kulturnog programa sva su društva na izložbenom prostoru predstavila svoju kulturu i gastronomske posebnosti iz krajeva iz kojih dolaze.

Istodobno u okviru festivala priredena je i izložba starih obrta i zanata, čime su organizatori željeli pridonijeti spašavanju od zaborava i nestanka tih plemenitih majstorskih vještina.

Drugi dan, u nedjelju, sudionici su imali zajednički doručak nakon kojeg su mogli krenuti kući.

Članovi KUD-a Ladislava Matušeka iz Kukinja i Pjevački zbor iz Dušnoka prijepodne posjetio je Zagreb gdje su se divili znamenitostima i uživali u ljepotama hrvatskoga velegrada.

Renata Božanović

Intervju

Predsjednik Republike Hrvatske Stjepan Mesić u Mađarskoj

Za vrijeme svoga jednodnevnog službenog posjeta Republici Mađarskoj, 9. svibnja, predsjednik Republike Hrvatske Stjepan Mesić sastao se i s predstavnicima hrvatskih medija u Mađarskoj, među njima i s glavnom i odgovornom urednicom Hrvatskoga glasnika Brankom Pavić Blažetin. Bila je to prilika za sljedeći razgovor.

Razgovor vodila: Branka Pavić Blažetin

Gospodine predsjedniče, sumirajte nam u kratkim crtama vaš današnji boravak u Budimpešti i susrete te razgovore s predstavnicima mađarskih vlasti.

Mislim da se ovaj posjet odvija u okviru predviđenoga. Nalazimo se u prijateljskoj zemlji gdje smo obavili razgovore i s predsjednikom Republike i Parlamenta; slijedi nam razgovor i s predsjednikom Vlade. U svim tim razgovorima koji su konstruktivni i otvoreni, prijateljski razmijenili smo mišljenja o više tema koje se tiču naših bilateralnih odnosa u kojima mi nemamo nijedno otvoreno pitanje. Razgovarali smo i o našoj suradnji u multilateralu, a nismo mogli zaobići pitanje naše regije jer smo zainteresirani da regija što prije dobije ubrzanje za ulazak u Europsku uniju.

Mi očekujemo da će Hrvatska ući u Europsku uniju krajem 2009. godine, ali ako se to tada ne dogodi, onda najvjerojatnije za vrijeme mađarskog predsjedanja Unijom 2010. godine.

Upravo ste u Parlamentu održali predavanje o civilnim udrugama koje su temelj građanskoga društva. Kako vidite ulogu civilnih udruga, manjinskih civilnih udruga?

Civilne udruge i ne vladine udruge znak su demokracije. Što više ima civilnih društava, što se više ljudi udružuju na bazi interesa, ovog ili onog, to je dokaz veće demokracije u jednom društvu. Vi nemate civilnih udruga u diktaturama. Diktatura ne trpi civilna društva, ona su karakteristika demokracije. Zato njihov rad i Hrvatska pomaže iz državnog proračuna, ali se ona i sama financiraju i iz vlastitih prihoda. Ta civilna društva ustvari pomažu da tamo gdje državni mehanizmi ne mogu riješiti određene probleme, civilna društva ih rješavaju.

Koja su to područja buduće zajedničke suradnje na kojima i Hrvatska i Mađarska imaju svoje strateške interese i prioritete upravo u toj regiji koju ste spomenuli?

Neke svoje strateške ciljeve Mađarska je već ispunila, ušla je u Europsku uniju, ušla je u NATO-savez. Sada Mađarska mora učiniti sve da stvori što kvalitetniji život svojim građanima. To je moguće

u Europskoj uniji. Hrvatska upravo to želi. Sada ulazimo u NATO-savez, gdje nas je Mađarska podržala, i očekujemo završetak pregovora o ulasku Hrvatske u Europsku uniju, što je za nas jedan od strateških ciljeva,

vanjskopolitičkih strateških ciljeva. Unutrašnji ciljevi su sigurnost, reforme pravosuđa, reforme javne uprave, i svakako kvalitetniji život građana, to je ono što želimo ostvariti, i ulazak u Europsku uniju. Tada ćemo dokrajiti biti sigurni da ćemo doći do te kvalitete života koja je danas prisutna u zemljama Europske unije.

Naše dvije zemlje imaju više mogućnosti za suradnju. Naime, mi dobro i sada surađujemo, ali ta suradnja može biti znatno veća jer su naše privrede relativno kompatibilne jer mi možemo istupati i na trećim tržištima. Ali da bismo mogli bolje surađivati, moramo što prije završiti određene infrastrukturne projekte. Moramo završiti autocestu Budimpešta–Rijeka, prugu Budimpešta–Rijeka i moramo završiti cestu koja povezuje Mađarsku, Bosnu i Hercegovinu i Hrvatsku, to znači autocestu Budimpešta–Sarajevo–Ploče. Na taj način, ako ćemo se slikovito izraziti, i Mađarska postaje mediteranska zemlja.

Što se još u međusobnim, više nego dobrosusjedskim odnosima može učiniti na planu zaštite i pomoći manjinama, kako hrvatske u Mađarskoj, tako i mađarske u Hrvatskoj?

Svakako ono o čemu danas možemo razgovarati da naše nacionalne manjine imaju drugu poziciju. Nekada su većinski narodi željeli eliminirati nacionalnu manjinu i nakraju je asimilirati. Danas nacionalne manjine imaju sasvim drugu ulogu, kada se Europa udružuje, jer nacionalne manjine postaju ti mostovi suradnje, to je taj amalgam

koji povezuju narode i države i u udruženoj Europi. Kada se otvore sve granice, onda će svaki narod živjeti u svom ukupnom korpusu, dakle Mađari u svom ukupnom kulturnom korpusu, Hrvati, Nijemci, Srbi i tako dalje. Dakle to je ono nešto novo što se tiče nacionalnih manjina. Naime, neće biti motiva za rat u Europi upravo zahvaljujući tome što će nacionalne manjine imati sasvim drugu poziciju. I Europa se definitivno udružuje na bazi interesa, dakle ne pod pritiskom nijednog jakog i moćnog, nego upravo na bazi interesa svih.

Hrvati u Mađarskoj imali su prilike susreti se s vama i prilikom tradicionalnog Dana Hrvata u Mađarskoj koji se održava već osmu godinu zaredom. Jednom ste bili u Kaniži, Šopronu, Pečuhu, možemo li Vas očekivati i u Baji u studenom ove godine?

To će ovisiti o mojim obvezama, koje ću imati u zemlji ili izvan nje. Ali ukoliko ikako budem mogao te termine prilagoditi, ja ću sigurno doći.

KEMLJA – Hrvatska manjinska samouprava spomenutoga sela 17. majuša, subotu, krene na stručno putovanje. Po riči predsjednice manjinskoga tijela, putnici kanu poiskati sva ona mjesta u Austriji i Ugarskoj kade se je nek obrnuo hrvatski velikan, pjesnik, znanstvenik i kemljanski farnik Mate Meršić Miloradić. Trideset pet – četrdeset izletnikov pohodit će Filež, Veliki Borištof, Frakanavu, a i Kiseg, kade će je dočekati dopredsjednik kiseške Hrvatske manjinske samouprave Karol Meršić.

DEVINSKO NOVO SELO – U tome će se naselju u sklopu tamošnjih kulturnih događanja od 20. do 22. lipnja posebno predstaviti Hrvati iz Mađarske, a u sklopu folklornog dijela nastupit će KUD Podravina iz Barče.

PEČUH – U sklopu niza priredaba vezanih za ovogodišnja događanja blagdana Duhova, prošloga vikenda, 9–10. svibnja, u Pečuhu na priredbi zvanj „Pünkösödölő” održanoj u organizaciji Pečuškoga kulturnog središta, djelatno su sudjelovali Orkestar Vizin i Ženski pjevački zbor Augusta Šenoe iz Pečuha.

Vlado Bulić u Budimpešti

Jedan od najpoznatijih hrvatskih blogera, pisac dviju kulturnih knjiga od kojih jedna (roman) ima predivan naslov „Putovanje u srce hrvatskog sna”, Vlado Bulić, 26. travnja gostovao je u Budimpešti na međunarodnom festivalu The Europe First Novel te na Okruglom stolu autora koji su prvi put izdali knjigu. Ovaj festival održan je u sklopu mnogobrojnih događanja u okviru XV. budimpeštanskog sajma knjiga, a uz autora narečene knjige, uime izdavača AGM iz Zagreba, sajmu je pribivao i Božo Čović. Vlado Bulić objavio je zbirku pjesama „100 komada”. Jedan je od urednika književnog časopisa *Libra libera*, pisac romana „Putovanje u srce hrvatskog sna”, knjige „Pušiona”.

Vlado Bulić počeo je raditi kao novinar na index portalu, gdje je uskoro razvio vlastiti blog „Pušiona” i počeo pisati novinske stupce pod pseudonimom Denis Lalić, koje nikoga ne ostavljaju ravnodušnim. Iz toga se rodila njegova knjiga, knjige. Kako naglašava, dobar tekst dobar je bez obzira gdje se objavi, ali ma koliko je internetsko novinarstvo korisno, s druge strane, ono zaglupljuje jer se zapravo ne čitaju tekstovi duži od jedne kartice, stoga internet ne može niti će moći zamijeniti pisani i tiskani tekst, knjigu koja ulazi u dubinu i bit. Loša strana interneta, a to se pokazuje svakodneвно, jest to što je internet idealni medij za manipulaciju – kaže Bulić.

Kritičari kažu kako je roman „Putovanje u srce hrvatskog sna” svojevrsan bildungsroman Denisa Lalića alias Vlade Bulića. Ispripovijedan je kroz osam pričapoglavlja koja obuhvaćaju mlad, još nedovršen život u kojemu se već steklo civilizacijsko iskustvo dugo nekoliko stoljeća: od krčenja stine s didom u vlaškom zavičaju (ne bi li se izborila zemlja za vinograd) zapečaćenog srednjovjekovnim podsjetnikom, udarcem u didov trbuh, do rasapa i stvaranja novog identiteta u cyber-svemiru, daleko od svakog zavičaja. Lalićevu odiseju „od motike do interneta” Vlado Bulić kontekstualizira prikazom Hrvatske devedesetih i nultih koji se, ugrubo, proteže od feudalnog terora osiljenih lokalaca, nasilnih ostataka militaraca i mafije do suptilnog i kapilarnog terora medija i konzumerizma, pri čemu je dominantna ideologija „krvi i tla” koja omogućava i neke predideološke varijante „pomirenja Hrvata”. Bulićev artifičijelizirani neorealizam počiva na pripovjednoj ritmici svagdanja, razvijanoj kroz light-motive koji otkrivaju svakodnevni hard. *bpb*

Željezna horda predstavljena i u Baji

Slavonski horor i priče fantastike

Bivši lektor hrvatskoga jezika i književnosti na Katedri za narodnosne i strane jezike Visoke škole Józsefa Eötvösa profesor Mario Berečić 21. travnja ove godine gostovao je u Baji gdje je predstavljena njegova knjiga *Željezna horda*. Riječ je o knjizi u kojoj je šest priča, a objelodanjena je još 2004. godine u Baji.

Željezna horda prva je hrvatska knjiga lijepe književnosti tiskana u Baji nakon sto i pedeset godina, a zanimljiva je i kao zbirka fantastike u dijaspori. *Željezna horda* dosada je predstavljena u Pazinu na Istrakonju, Osijeku i Pečuhu.

Okupljene, među kojima je bila nekolicina redovnih i izvanrednih studenata, te posjetitelja, te gosta književne tribine pozdravila je Iva Bezinović, lektorica hrvatskoga jezika i književnosti na bajske visokoj školi.

Autor je ukratko govorio o svome književnom radu, navedenoj knjizi, a uz to čitao ulomke iz svojih priča, koje su čitane i nagrađivane. Kako reče, knjiga je rasprodana, a može se posuditi u knjižnici bajske visoke škole.

Mario Berečić rođen je u Petrijevcima 1971. godine, a danas živi u Osijeku. Sada radi kao lektor hrvatskoga jezika i književnosti na šleskome sveučilištu u Katowicama u Poljskoj. Magistarski rad napisao je o slavonskom prosvjetitelju Adamu Tadiji Blagojeviću, pjesniku putniku, s pristupom da se aktualizira povijest.

Objavljuje od 1993. g., a zbirka priča pod istim naslovom objavljena je prvo u elektroničkom obliku na internetu 2002. (dostupna na www.elektornicke.knjige.com), a dvije godine poslije tiskana u Baji u nakladi Visoke škole. Kako smo saznali od samog autora, prije dvije godine knjiga priča doživjela je novo izdanje, i to u Hrvatskoj na mađarskom jeziku. Elektroničko i dva tiskana izdanja razlikuju se i opsegom i sadržajem. Na internetu je dostupno pet priča, u tiskanom izdanju izostavljena je priča *Crna koža*, a dodane su *Rupa* i ratna priča *Jednog jutra*. Berečić je

autor i jednog neobjavljenog romana, a ulomak romana pod naslovom *Sunce dostupan* je na internetu na hrvatskoj znanstveno-fantastičnoj stranici NOSF.

U knjizi su još slavonski horor *Ovo je moja nesreća*, koja je i nagrađena (Sfera, 1995). Thunupa je bila prva, napisana 1989, a objavljena 1993. godine. Zatim starohrvatska kronika *Ledeni knez* o Ljudevitu Posavskom. Naslovna priča *Željezna horda*, mračna je fantazmagorija u kojoj, kako reče autor, tehnika je u funkciji stvaranja jednog tehnološkog mita gdje je mit prekrrio tehniku. *Rupa* je nagrađena na FAK-ovu natječaju 2002, a nagrada je bila predstavljanje knjige u Zagrebu. Mit, domaći horor, hrvatska povijest i kršćanstvo prožimaju priče koje povezuje fantastika. To su priče koje se događaju u prošlosti, nedavnoj prošlosti i budućnosti.

Nakon dvije godine *Željezna horda* objelodanjena je i u Hrvatskoj na mađarskom jeziku. Hrvatsko izdanje bit će 3. izdanje.

S. B.

Trenutak za pjesmu

Ivan Horvat

Mate

Brate!
Ti jačiš Bogu!
Anđeli te zovu:
Jači, Mate
Brate.
Jačil si Bogu,
Dičil Mariju Divicu!
I meni si dopustil
Da dičim Rajsku Divu,
Koljnofi Černu Mariju.
Pomoz mi,
Mate
Brate.

Židan, na Božić 1988.

Kroatistička i ina izdanja

U sklopu znanstvenoga skupa Hrvatski Kupido, održanog početkom ožujka u Budimpešti, u knjižnici Hrvatske osnovne škole i gimnazije, predstavljen je niz zanimljivih i značajnih slavističkih publikacija. Nazočne je predstavio *Stjepan Lukač*. U ime Sveučilišne naklade d. o. o. iz Zagreba, doravnateljica *Iva Baljok* izrazila je svoje zadovoljstvo ovakvim prikazom knjiga, koje će pokloniti knjižnici slavističke katedre.

Desetak knjiga iz Hrvatske predstavio je profesor Filozofskog fakulteta u Zagrebu *Marko Samardžija*. Iz njegova izlaganja o Hrvatskoj sveučilišnoj nakladi saznali smo da je ona razmjerno malena, ali je ozbiljan izdavač osnovan početkom 1990-ih godina, s namjerom da bude ponajprije prikazivač sveučilišne književnosti – izvorne i prevedene – dakle udžbenika i drugih sveučilišnih pomagala. Za ovu su priliku izabrana najnovija izdanja iz jezikoslovne i književnoznanstvene kroatistike, a što je jedan od glavnih smjerova u izdavaštvu hrvatske sveučilišne naklade. Govorio je o svome pozamašnom djelu Hrvatski jezik u Nezavisnoj Državi Hrvatskoj, što je zapravo sažetak završetka proučavanja razdoblja povijesti hrvatskoga jezika i

pravopisa, jezične politike u 20. stoljeću te sadrži izdane izbor tekstova političara, znanstvenika, književnih povjesničara, službene savjete, zbroj dokumentacija o sudbini hrvatskoga jezika, pravopisa i općenito jezične politike. Zatim je poznati istraživač Balkana, docent Istočnoeuropskog odsjeka, *József Juhász*, na mađarskom predstavio najnoviju knjigu (pisanu također na mađarskom jeziku). *Dinka Šokčevića* „Hrvatska, srednja Europa i Balkan“.

Mijo Karagić predstavio je knjigu „Gradišćanski Hrvati u Mađarskoj i Hrvati u Slovačkoj“, djelo dvaju mladih hrvatskih autora, *Tomislava Jelića* i *Željka Holjevca*, u nakladi Croatiae Kht. O povijesnom i kulturnom razvoju gradišćanskih Hrvata dosada je napisano i objavljeno mnogo knjiga, a ova posljednja je najuglednija, ujedno je dokument o prošlosti, povijesti i sadašnjem stanju gradišćanskih Hrvata u Mađarskoj. Naime, svi oni Hrvati koji žive na ovim prostorima znaju za osam hrvatskih subetničkih skupina, a glede svoje pisane riječi i povijesti najbogatiji su gradišćanski i bunjevački Hrvati. Knjiga je nastavak već objavljenog djela *Tomislava Jelića* „Gradišćanski Hrvati u Austriji“, a ova dopunjuje i daje podroban povijesni pregled hrvatskih naselja u Đurđevsko-šopronskoj i Željeznoj županiji te u Slovačkoj. U nizu izdanja Slavističke katedre dosada je objavljeno 13 knjiga, čije su teme raspravljane tijekom bivših kroatističkih znanstvenih skupova. U tisku je najnovija knjiga akademika *Istvána Nyomárkaya*.

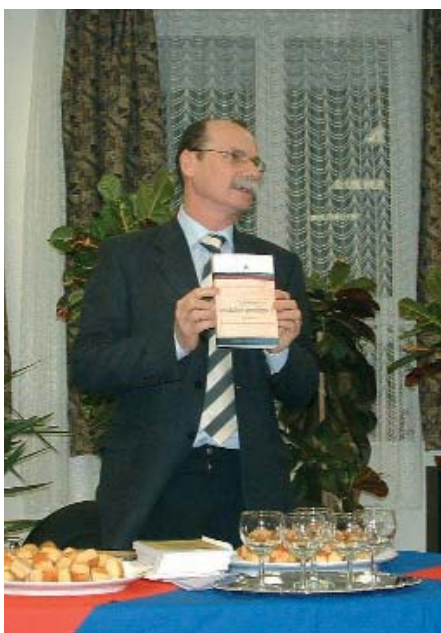
István Nyomárkay predstavio je knjigu slovačke kolegice, *Marije Žilakove*, zbirku studija namijenjenu sveučilišnim studentima, te Malu slovensku leksikografiju, zajedničko ostvarenje *Istvána Víghe* i *Istvána Nyomár-*

kaya, u kojoj je riječ o slavenskoj leksikografiji. Treća knjiga predstavlja zbroj studija iz kroatistike, mađarske i hrvatske gramatike, o prevedenicama te studijama na njemačkom jeziku. Četvrta Nyomárkayeva knjiga nosi naslov *Kratka povijest hrvatskog i srpskog jezika*. *István Víghe* predstavio je tri knjige sa slovačkom, češkom i hrvatskom tematikom. Potom je uslijedilo predstavljanje djela *Róberta Szemána Kissa* „Magyarország panaszától Szlavia panaszáig“ (2007) koje se bavi poviješću književnosti 19. st. te češko-mađarskim i slovačko-hrvatskim i srpskim književnim vezama. Sljedeće knjige su: „Povijest stare srpske književnosti“ (2005) *Predraga Stepanovića*, „Od pjesama o čovječanstvu do trik-romana (2004) i „Od deseterca do hiperteksta“ (2007) *Petra Miloševića*, Slovenska književna antologija“ (2007), dvojezično izdanje slovenskih i mađarskih tekstova autora *Bajzek-Lukač-Pavičić*, „Meduprostori“ (2004) *Stjepana Lukača*, dva izdanja o hrvatsko-mađarskim književnim vezama, i radovi o slovensko-mađarskim književnim vezama „Daleko i blizu“ (2005).

Predsjedavatelj S. Lukač na koncu je priopćio da se niz izdanja Slavističke filološke katedre Sveučilišta „Loránd Eötvös“ nastavlja.

M. Dekić

Mali Garci i njihove odgojiteljice 1962. godine

Majčin dan u Katolju

Prve svibanjske nedjelje slavi se Majčin dan, to održavamo i mi u Katolju.

Poslije podne u pola pet okupili smo se mi, mame, bake pa i poneki djedica, u domu kulture kako bismo pogledali što su naša djeca, unuci naučili u vrtiću, odnosno školi. Proslavu su otpočeli „vrtićaši” s prigodnim pjesmicama i plesovima, a bilo je i takve dječice koja od suza u očima nisu mogla reći nijednu riječ, tek izustiti „mama”. Za njima su nastupili školarci, učenici BKE osnovne škole za igru i ples. Školu vodi Andrija Mesaroš. Izveli su splet narodnih hrvatskih, mađarskih i njemačkih plesova. Publika ih je podarila velikim pljeskom i povicima „ponovo, ponovo”.

Nakon nastupa školaraca svako dijete darovalo je svojoj mami, baki kitu šarenoga svibanjskog cvijeća i tople dječje riječi „Volim te mama”. Eto, tako smo mi slavili Majčin dan u Katolju.

Guganka

Segedinski Hrvati u Zagrebu

Hrvatska manjinska samouprava iz Segedina organizirala je izlet za 1. svibnja u Zagreb (Medvednica, Sljeme). Program smo počeli sa zauzimanjem smještaja u domu Ravnice kraj Maksimira. Zatim smo krenuli u noćnu šetnju zagrebačkim ulicama (od Trga Bana Jelačića preko Kamenitih vrata, do Sabora i crkve Sv. Marka, pa uspinjača i niz stuba na ulicu Stjepana Radića do Illice, prijeko do Hrvatskoga narodnog kazališta, Zagrebačkoga sveučilišta, Mimarine zgrade, Savskom cestom i nazad do Katedrale.

Nakon kraćeg spavanja krenuli smo pod vodstvom predsjednika samouprave Dušana Marjanovića i prof. dr. Miljenka Lapaine prema Medvednici. Obilazak sa zapadne strane do Gornje Stubice, posjet Muzeju seljačkih buna. Posjetili smo u Rudarskom vrtu Rudnik Zrinski poslušali predavanje o rudarenju srebra (dolomit i galenit nastalih prije 300 milijuna godina iz razdoblja paleozoika) u 16. stoljeću. Od svega 150 m pokraj planinarskog doma „Grafičar“ gdje smo kušali domaći grah s kobasicom, kruh i kiselo zelje, te štrudle za desert. Na 860 m nadmorskoj visini ravničarski planinari su se brzo umorili, ožednjeli. Nakon pronalaska pravoga rješenja za žed, lijeka zvanog „Ožujsko“ i kratkog odmora, krenuli smo do Kraljičinog zdenca i stigli do Oltara domovine (spomenik je svim palim Hrvatima u Domovinskom ratu) na Medvedgradu, gdje smo odali počast, pogledali vječnu vatru koja gori po suncu, kiši i snijegu i uvijek će tinjati u našim sjećanjima.

„Medimurski mužikaši” nagrađeni najvećim pljeskom

Na Festivalu „Kre Mure i Drave”, održanom 26. travnja u Prelogu, tamburaški orkestar iz Sumartona osvojio je nagradu „Najvećeg pljeska” s izvornom pjesmom „Medimurski mužikaši”. Autor glazbe i aranžmana je Zoltán Barath, teksta Jože Đuric, a pjevali su David Hason, Petar Vlašić i Žolt Trojko. Pjesma se može poslušati na web-stranici sela Sumartona.

Radiopostaja Studio M 2004. g. prvi put je priredila Festival „Kre Mure i Drave” u Prelogu, tj. festival kajkavske pjesme i tamburice. Glasovi Festivala prešli su i preko granice u Pomurje, pa su ljubitelji tamburaške glazbe bili među gledateljstvom sve dok nisu i sami postali sudionici. „Sumartonski lepi dečki”, tamburaški orkestar iz Sumartona, lani je osjećao da je stiglo vrijeme za aktivno sudjelovanje na Festivalu. G. 2007, kao gost, orkestar je nastupao na pozornici športske dvorane u Prelogu s pomurskom narodnom pjesmom „Junaki se z vizite dopelaju”.

Tada je iskrsla zamisao u glavi Jože Đurica, predsjednika KUD-a Sumarton, da bi se mogla napisati pjesma i za sumartonske tamburaše, pa da se natječu na Festivalu.

Predsjednik društva pobrinuo se da pronađe autora za skladbu i aranžman. Zamolio je ravnatelja muzičke škole Zoltána Baratha da napiše pjesmu za sumartonske tamburaše, a on je sam napisao tekst, i tako je stvorena pjesma „Medimurski mužikaši”.

– Ravnatelj škole i ja već se dugi niz godina poznajemo, mnogo smo svirali skupa po zabavama, svadbama. Mislili smo da bi dobro bilo stvoriti pjesmu o tim vremenima jer doživljaji su nam bili slični. Gospodin Barath je smislio glazbu, a kada sam ju dobio, više puta poslušao, polako u glavi mi se iskristalizirao tekst. Kada je bila gotova srž pjesme, onda svaki put se još moglo nešto popraviti dok se nije ostvario konačni oblik. Inače, tekst govori o nekadašnjim sviračima u Sumartonu, kada je gotovo u svakoj kući bilo svirača, pa su se mladi samo sjetili i na brzinu organizirali zabavu – kazao je autor teksta Joža Đuric.

Pjesma sadrži i kraću fabulu sa završenom poantom.

Na Festival se moglo prijaviti do 10. siječnja ove godine s autorskim skladbama isključivo na kajkavskome narječju i s tamburaškom glazbom. Uvjeti za prijavu bili su još: trajanje skladbe ne smije biti duže od 3,5 minute, skladba ne smije biti izvođena na drugim festivalima, skladbe se izvode isključivo uz tamburašku pratnju, svaki solist mora osigurati aranžman za skladbu (prilagođen i usuglašen s tamburaškim orkestrom). Prijava je trebala sadržati ogleđnu demosnimku pjesme, i pjesma je morala biti poslana u digitalnom audiozapisu, a tekst u wordu.

Nije to bilo tako jednostavno, jer prije

negoli bi dospjeli među redove izvođača, stručno povjerenstvo je odlučilo hoće li orkestar moći nastupati, je li on na određenoj izvedbenoj kvaliteti. Sumartonski su tamburaši udovoljili svim zahtjevima, pa im je snimljena izvorna pjesma „Medimurski mužikaši” u radiostudiju.

Kako nam reče voditelj tamburaškog orkestra Žolt Trojko, oko pripreme bilo je muka, glazba je dosta teška, trebalo je vrlo pripaziti na tempo i ritam, na stanke, ali je pjesma vrlo duhovita. No mnogo vježba urodilo je plodom i do Festivala je sazrela.

Dana 26. travnja među poznatim imenima izvođačima iz Varaždinske, Koprivničko-križevačke, Krapinsko-zagorske i Medimurske županije na Festivalu «Kre Mure i Drave» bilo je navedeno i ime sumartonskih tamburaša iz Pomurja. Tamburaši: Žolt Trojko, David Hason, Martin Vlašić, Petar Vlašić, Zoltan Maroš, Laci Bogardi, Grga Hodoš, Laci Rodek, Milan Đuric i Lajoš Vlašić stajali su na pozornici u golemoj športskoj dvorani u Prelogu pred mnogobrojnom publikom i započeli pjesmu „Medimurski mužikaši”. Ritam je publika odmah uhvatila i pljeskala, pljeskala kroz cijelu pjesmu, nije ni čudo da je „Sumartonskim lepim dečkima” pripala nagrada za najveći pljesak.

O najboljim izvođačima i skladbama Festivala odlučivao je peteročlani žiri u sastavu: Željko Švenda (organizator), Antun Horvat iz Donje Dubrave te urednici i producenti programa Hrvatskog radija Željko Kovačić, Branko Beglajec i Miroslav Mlinarić. Dodijeljene su nagrade za najbolju pjesmu, za aranžman, vokal, izvođač i tekst, te za najveći pljesak, što su osvojili «Sumartonski lepi dečki».

Navijači iz Sumartona, te članovi tamburaškog sastava, vrlo sretni, vratili se kući u nadi da će u budućnosti uspjeti odsvirati još i druge izvorne pjesme.

Beta

Gornji Četar–Kupljenovo

Treći (prvi put dvodnevni) susret školarov u Gradišću

Gorica i Muzej „Željezni zastor” je atrakcija za svakoga posjetitelja

Dica su imala reli-ganjkov u četarskoj Gorici

Kupljenovačke učiteljice sa zaprešičkim dogradonačelnikom Ivicom Blažićem su se slikale na najlipšem mjestu Gorice

Cetarsko protuliće sad jur bojsek moremo reći, tradicionalno, treći put je dopeljalo drage prijatelje iz Kupljenova u Pinčenu dolinu, točnije u Gornji Četar. Subotu, 26. aprila, pred podnevom je na školskom dvoru mnoštvo dice, pedagogi, roditelji ter i seoski liktar Attila Kratochvill, svi su nestrpljivo čekali pun autobus gostov iz Hrvatske. Uz obilne stole učenike i pedagoge iz osnovne škole Kupljenovo-Luka ter mjesne zastupnike i političare iz njevoga kraja je pozdravila domaća školska direktorica Magda Horvat-Nemet. Med časnimim gosti je posebno izrekla dobrodošlicu Ivici Blažiću, dogradonačelniku grada Zaprešića, Jadranki Kekelj, ravnateljici partnerske osnovne škole, Sandri Sabol-Valenčak, pročelnici za kulturu i prosvjetu, Stjepanu Đurinskomu, predsjedniku Mjesnoga odbora Hruševac Kupljenski, i Ivici Kelemenu, dopredsjedniku Mjesnoga odbora Hruševac Kupljenski. „Naša dica su s velikom ljubavlju čekala ov novi sastanak da se zopet najđu sa svojimi tovaruši. Jako se veselimo da naše spravišće ovput smo mogli na dva dane organizirati. Ovako će se naša dica još bolje upoznati, bolje će se moći vježbati svoj hrvatski materinski jezik. Osobito se veselim da ove dane će se naša veza proširiti i med familijami. Raširiti kot naše prijateljsko drivo koje smo lani posadili i za koje se jako skrbimo, uprav tako kot i za naše prijateljstvo” – je istaknula pri pozdravni riči školska peljačica. Potom su se gosti malo ofriščali ter je je već zvala nova avantura u četarsku Goricu. Po grupa su dica riješila zadaće pri razni štacija u lugu, ter u prekrasnoj prirodi, dokle su se odrašćeni takaj pišice ganuli prik Pinčenoga mosta u vinograd. Oni su se divili krajoliku, lipim vikendicam, starim pivnicam, a naravno se je kušalo i četarsko črljeno. Po dužoj pišačkoj turi, posjećena je i zanimljiva privatna kolekcija bivšega graničara Sándora Gojáka, ki je detaljno uputio začudjene posjetitelje u

povijest ovoga kraja u vlašćem Muzeju „Željezni zastor”. Ovo mjesto je živa prezentacija teške sudbine ove pogranične zone s minami, žicama, a i dokaz 40-ljetne zatvorenosti ovde živećega stanovništva. Polag kapelice Sv. Fabijana i Sebastijana takova panorama se otvara na selo da to je morao zabilježiti svaki fotoaparater. Sunčano vrime nije dalo gostom da se sjeđu u auto, nek su i najzad do škole ugodnom šetnjom napravili put. Tim bolje je šmekala večera, ku je i ovom prilikom načinjila rutinirana brigada nardarskoga kuhara Emila Bošića. Noćno druženje je proteklo mirnije jedino za odrašćene, a mladi su se zabavljali u hrvatskom disku do kasne večernje ure. U Nardi, Hrvatski Šica, Gornjem Četaru pri hiža smješćeni prijatelji drugi dan otpodne, iako malo umorno, ali s

veseljem su pogledali dio programa Gradišćanske jačke mladih (GRAJAM) u četarskom kulturnom domu, a sigurno se je već-komu od hrvatskih školarov obrnulo u glavi da bi kljetu mogao i on nastupati u ovom pjevačkom naticanju, čemu bi se gvišno veselili i sami organizatori. Dva dani četarskoga boravka, znamda su još i prebrzo odletili za prijatelje, ali do jeseni, do ponovnoga sastanka u Hrvatskoj, će vjerojatno zdurati svaki domaćin i putnik ki je bojsek s teškim srcem zbogomdao te zadnje aprilske nedilje.

-Timea Horvat-

Tri zaslužne osobe ovoga partnerstva ke su pozdravile goste. Sliva: Magda Horvat-Nemet, direktorica gornjočetarske osnovne škole, učiteljica hrvatskoga jezika Anica Poljak-Šaller ter Jadranka Kekelj, ravnateljica osnovne škole Kupljenovo-Luka

Drugi susret školarov iz trih zemalj

Hrvatska dica u projektu „Zajedno u Europi” u Beču

Skupna slika partnerov u Koljnofu

Pod geslom „Zajedno u Europi” su pred dvimi ljeti potpisali pismo namjere o suradnji na školskom i kulturnom polju Osnovna škola „Vukovina” Buševac, Osnovna škola „Mihovil Naković” Koljnof i Hrvatsko-gradišćansko kulturno društvo-Beč. U lanjskom školskom ljetu su dica predstavila svoje selo, okolicu i svoje ustanove na kulturnom programu i susretu u majušu u Koljnofu. Za ovo školsko ljetu su napravili infomapu kade su bila napišena zemljopisna, povijesna i općenita pitanja o Hrvatskoj, Austriji i Ugarskoj. Na temelju ove infomape je učiteljski tim napravio igru 1, 2 i 3. Svi sudionici su bili pozvani 18. aprila u Gradišćanskohrvatski centar u Beč, kade su mogli pred zmožnom publikom pokazati svoje znanje. U ime Centra je predsjednik mag. Tibor Jugović pozdravio nazočne i zaželjio dici i ovom projektu budućnost, veselje i puno uspjehov u njem. Gosti iz Buševca su bili smješćeni kod familijov u Koljnofu, a glavni organizator, Osnovna škola „Mihovil Naković”, im je još za cijeli vikend nudjala šalni i zanimljivi program. Koljnofska dica ćedu na jesen pohoditi partnersku školu u Buševcu, a za drugo ljetu ćedu se onde dogovoriti kot i za nastavak dotičnoga projekta.

Ingrid Klemenšić

KISEG – Po drugi put se priredjuje u ovom povijesnom varošu Dan kiseške mikroregije 17. majuša, subotu. Od jutra će različite ekipe kuhati na Trgu Nikole Jurišića. Na velikoj fešti u okviru kulturnoga programa nastupit će Dičji tamburaši iz Hrvatskoga Židana, kot i „Židanski bećari”, a folklorasi prisičkoga „Zviranjka” predstavit će publiku i brojne domaće koreografije. Uvečer na uličnoj fešti svira židanska „Mlada generacija”, ka je postala izuzetno popularna med gradišćanskom mladinom, zbog kvalitetno sviranih pjesam od Marka Perkovića Thompsona.

36. Hrvatsko shodišće Blaženoj Divici Mariji i Juri

Pri ljetošnjem tradicionalnom, 36. marijanskom shodišću „Krvave suze točecoj Majki Božjoj” u Jurskoj katedrali, svečani prodikač je bio dr. Djuro Hranić, pomoćni biskup i profesor teologije iz Djakova. Ovo shodišće pod peljanjem prof. teologije Jive Šmatovića su održali, kao uvijek, na prvu nedilju u maju, ka je ujedno i Majkin dan u Ugarskoj. Pri svetačnoj litaniji otpodne je držao meditaciju farnik u Gijeci, mag. Ivan Karall, svetu mašu i litaniju su oblikovali zbor iz Mjenova i bizonjski tamburaši, na orgulja je svirao mag. Edi Jahns.

Mašu i litaniju je oblikovao zbor iz Mjenova

Biškup Hranić se je trudio da vjernikom iz Ugarske, Slovačke kao i Austrije prodikuje na gradišćanskoj varijanti hrvatskoga jezika. Naglasio je kako je 40 dani po Vazmi Unebostupljenje iliti Spasovo i da po „Svakom Velikom petku se čeka uskrsnuće, goristanje”. Pozvao je vjernike „Njeguajte svoj jezik, svoje pripadanje Crikvi, jer gdo vas je očuvao skoro 500 ljet ako ne Crikva”. Biškup Hranić je i priznao velike napore Gradišćanskih Hrvatov da bi očuvali svoje rekavši „Vani u dijaspori je puno više truda potribno za očuvanje hrvatskoga jezika i identiteta”.

Jive Šmatović, glavni organizator ovoga shodišća, je zahvalio brojnim zastupnikom iz javnoga života, pred svim i manjinske politike i diplomacije da su došli u Juru.

Jačkarni crikveni zbor iz sridnjogradišćanskoga Mjenova pod peljanjem mag. Eduarda Jahnsa je jačio dio svete maše u koj je djakovački i srijemski biškup mons. dr. Djuro Hranić služio svetačnu mašu sa zborom duhovnikov, a bizonjski tamburaši muzički su pratili dio svete maše u jurskoj katedrali, 4. maja, nedilju. Vjerniki su ljetos opet došli iz trih susjednih zemalj, iz Austrije, Slovačke, a pred svim i iz Ugarske (ne samo iz Gradišća nego npr. i iz Budimpešte).

-Petar Tyran-

Biškup dr. Djuro Hranić služio je jursku mašu sa zborom duhovnikov

Mnoštvo hrvatskih vjernikov

Kviz znanja o raznim predmetima

U područnoj osnovnoj školi u Mlinarcima 30. travnja održan je kviz znanja za niže razrede hrvatskih pomorskih škola. Učenici su se natjecali u znanju matematike, mađarskog i hrvatskog jezika te općeg obrazovanja.

Izradila: Dijana Kovači
iz Fičehaza

Program domaće djece

Približava se kraj školske godine, pa su školarci opet bogatiji novim saznanjima koja su usvojili tijekom nastave iz raznih predmeta. U pomorskim hrvatskim školama oduvijek je bila tradicija da se u svibnju organizira natjecanje za učenike iz raznih predmeta. Lani je još bilo pet škola čiji su se učenici mogli natjecati, no ove godine postoje zapravo samo dvije manjinske ustanove s podružnicama, pa su pedagozi u Mlinarcima odlučili da se ustroji kviz znanja i općeg obrazovanja za niže razrede, naime, niži razredi djeluju u Keresturu, Mlinarcima, Serdahelu i Sumartonu. Od prvog do četvrtog razreda po dvoje su se mogli natjecati, tako je na mjesto kviza, u Mlinarce, pristiglo 28 djece.

Goste su pozdravili voditeljica područne škole Kristina Gerőy i djeca domaće ustanove s kratkim programom.

Slijedila je podjela skupina. Organizatori

su vrlo dobro osmislili sastav pojedinih skupina. U svakoj je trebao biti po jedan učenik prvog, drugog, trećeg i četvrtog razreda iz četiri naselja. Tako je složeno osam skupina u kojima su se djeca prvo morala upoznati, a zatim se pozabaviti zadacima.

Među zadacima bilo je slagalica slika, raspoznavanje mađarskih književnika, logičkih matematičkih zadataka, razumijevanje teksta, poznavanje hrvatskoga jezika. Trebalo je odigrati situacijski razgovor, odgovarati na brza pitanja, prepoznati političare, pjevače i glumce.

Gotovo u svakoj skupini bila su hrabra djeca koja su vješto glumila, odgovarala na pitanja, stoga je razlika između konačnih bodova pojedinih skupina bila vrlo mala.

Svaka je skupina bila zadovoljna dobivenom nagradom, a znanje im je bilo provjereno preko igre i zanimljivih zadataka.

Beta

Pobjednička skupina

Medimurski mužikaši

Medimurski mužikaši, kak ste kaj, čakaju vas na zabavu v gorni kraj, Žurite se, ite fletno, bežite čez senokošo v gorni kraj, tam bude bal.

Žurijo se mužikaši v gorni kraj, skupilo se čuda ljudi na taj bal, Plesali bi svi ti ljudi, al da nega mužikaši kaj bo zdaj, ne bude bal.

Refren:

Mužikaši, hej, fakini, igrajte nam čardaš fini, Najte spati najte piti, dekle oču plesat iti.

Igraju več mužikaši, traje bal, pleše Jana, Marica i cijeli kraj, Mesec gled i kaj vidi, dečko dekle lepo ljubi, naj bu tak, nije mu žal.

Mužikaši si pijani, aj, jaj, jaj, neznajo več nit igrati kaj bu zdaj, Mi nis bumo nabuhali, nemo nim nit kunu dali tak je zdaj, bude nim žal.

Refren:

Mužikaši, hej, fakini, igrajte nam čardaš fini, Najte spati, najte piti, dekle oču plesat iti.

Sonce sveti v gornem kraju, več je dan, mužikaši idu dimo v dolni kraj, Žene viču: De ste bili, nikaj ne ste zaslužili ve bo jaj, ite nazaj.

Mužikaši v krčmu dišli ne nazaj, popili su još tri litre vinčeca, Pusti ženu naj bo k vragu, saka ima svojgu manu, tak je tak, več mi je žal.

Refren:

Mužikaši, vi jadnici, zakaj ste se oženili? Ne ste znali z mirom biti, bole stari dečko biti.

Joža Đuric
Sumarton

Prisjećanje na početke i uspjehe hrvatskoga školstva u Bačkoj

Bačka regija prednjačila na polju školstva Hrvata u Mađarskoj

U suorganizaciji Bačkog ogranka Saveza Hrvata u Mađarskoj, Hrvatske samouprave Bačko-kiškunske županije i mjesne Hrvatske manjinske samouprave, u subotu, 10. svibnja, u Gari je prigodnom svečanošću i kulturnim programom obilježena 60. obljetnica pokretanja hrvatskoga školstva u Bačkoj i Bunjevačke škole u Gari.

Nakon okupljanja u mjesnom domu kulture, svečanost je započela u župnoj crkvi misnim slavljem na hrvatskom jeziku koje je predvodio Nikola Viszmeš, karmelićanski redovnik Bernardin iz Sombora, rodom iz Đurića, a bivši učenik garske Bunjevačke škole. Misu je pjevao Pučki crkveni pjevački zbor iz Santova u pratnji Stipana Krekića na orguljama. Nakon mise položeni su vijenci ispred nekadašnje zgrade Bunjevačke škole, danas privatne kuće, i kod spomen-ploče koju su 13. travnja 1996. postavili bivši nastavnici i učenici u povodu obilježavanja 50. obljetnice. Okupljenim gostima, među njima posebno učiteljicama, učiteljima i bivšim učenicima, prigodnim riječima obratio se bivši učenik škole Joso Ostrogonac, predsjednik Saveza Hrvata u Mađarskoj, koji je prisjećajući se lijepih i veselih trenutaka iz dačkoga doba, između ostalog istaknuo:

„Ovdje stojimo pred zgradom u kojoj je prije šezdesetak godina otvorila svoja široka vrata prva naša «bunjevačka škola», kolijevka očuvanja materinskog jezika, kulturne baštine i nacionalne svijesti. U ovoj su zgradi otpočeli svoj odgojno-obrazovni rad naši prvi učitelji koji su dobro znali da će se bez škole, bez nastavnog programa i hrvatske nastave na materinskom jeziku teško utemeljiti opstanak bunjevačkohrvatske manjine pod novim uvjetima poslije II. svjetskog rata. Za to su pak bili potrebni i najsvjesniji roditelji koji su bez dvojbe upisali svoju djecu, bez kojih ova škola ne bi bila naša, ne bi se mogla graditi od naraštaja do naraštaja nova budućnost naše mladeži. Ovi roditelji unatoč nepovoljnim uvjetima i jakoj antipropagandi, unatoč onima koji su mislili da sigurnost i znanje svojem djetetu može osigurati samo mađarska škola, donijeli su svoju djecu u «bunjevačku školu», uvjereni da je osim obitelji škola ona koja se najuspješnije može boriti protiv asimilacije. Zato hvala svima onima koji su tijekom više od pola stoljeća dali podršku našem opstanku, bili oni učenici, učitelji ili roditelji.”

Prema njegovim riječima, tko bi mogao zaboraviti te učiteljice i učitelje koji nisu samo znanje predavali svojim učenicima nego i poticaj za očuvanje i razvijanje narodnosne svijesti, materinskog jezika i kulture, ali otvoreni prema većinskom narodu i ostalim

manjinama u znaku međusobnog poštovanja i snošljivosti. Tko može zaboraviti ono obiteljsko ozračje koje je ova škola uvijek imala, jer svi su bili, od 1. do 8. razreda, u jednoj ne toliko velikoj, ali čvrstoj zajednici.

„Draga naša školo, sada kada te slavimo i prisjećamo se tebe, moram kazati da si zaista bila naša, da si bila dio našeg života, najljepših godina našega djetinjstva, da si ispunila svoju povijesnu zadaću, a nisi ti kriva da te sada više nema. Hvala ti za sve ono što si učinila za mnoge naraštaje koji su u tebi stekli znanje i najveću zadaću da ne zaborave tko su i što su. Hvala ti da si nam dala takve učitelje koji su te svojom vjerom i znanjem odano služili, da bi ispod tvojih krila krenuli u život naraštaji koji su ostali vjerni svemu što si im dala, a to je svijest da ne zaborave materinski jezik, da očuvaju sve što je naše, postanu i ostanu poštenu ljudi” – zaključio je Ostrogonac.

Program je nastavljen u domu kulture razgledavanjem prigodne izložbe fotografija iz prošlosti Bunjevačke škole i vrtiča te svečanom sjednicom, a okupljene je u ime organizatora pozdravio Joso Šibalin, predsjednik Hrvatske samouprave Bačko-kiškunske županije. Među njima posebno je pozdravio Katju Bakiju, treću konzulicu Generalnoga konzulata Republike Hrvatske u Pečuhu, zaduženu za obrazovanje, kulturu i znanost, Janju Horvat, pročelnicu Glavnog odjela za manjine Ministarstva kulture i obrazovanja, dr. Miju Karagića, počasnog konzula Republike Hrvatske, Mišu Heppa, predsjednika HDS-a, Gabora Győrvárija, predsjednika Odbora za odgoj i obrazovanje Skupštine HDS-a, Belu Faa, načelnika sela Gare, Katalin Schmidt Wéber, ravnateljicu garske osnovne škole, i ne u posljednjem redu sve

bivše odgojiteljice, učiteljice i učitelje te bivše učenike naših bunjevačkih škola iz Gare, Kačmara, Sentivana, Bikića i Čavolja i drugih naselja, koji su se okupili kako bi zajedno proslavili ovu lijepu i značajnu obljetnicu. „Nismo u velikom broju, ali smo se okupili kako bismo se zajedno prisjetili onih lijepih dana provedenih u našoj školi, kako bismo ojačali nadu u budućnost hrvatskoga školstva i u opstanak Hrvata na ovim prostorima” – dodao je Šibalin.

Pročelnica Glavnog odjela za manjine Ministarstva obrazovanja i kulture Janja Horvata čestitala je povodom svečanoga prisjećanja na značajnu obljetnicu, i to, kako reče, ne samo službeno nego s uvjerenjem da nam je dužnost sudjelovati u osvrtu na ono što nam je po savjesti i biranoj profesiji danas bitno. „Većini nas ovdje prisutnih hrvatsko školstvo, manjinska nastava i odgoj na materinskom jeziku znače ne samo postojanje, životni put već i savjest” – kazala je Janja Horvat. Osvrnuvši se na presjek zbivanja u oblikovanju hrvatskoga školstva od II. svjetskog rata do danas, uz ostalo naglasila je kako je Bačka oduvijek prednjačila u inicijativama i praksi koje su bile odrednice opstojnosti hrvatstva u Mađarskoj. Podsjetila je kako su te inicijative u skladu s Vladinom uredbom u Bačkoj 1945. i 1946. rezultirale upisom učenika u naše hrvatske škole na Vancagi, u Aljmašu, Bikiću, Čavolju, Čikeriji, Sentivanu, Gari, Kačmaru, Baškutu i Santovu. Začeci nerijetko odbijeni od strane tadašnjih vlasti, a nerijetko i roditelja, 1950-ih za svega nekoliko godina iznjedrili su škole u kojima su se angažirali učitelji školovani isprva na kratkotrajnim tečajevima da bi poput ostalih u zemlji, slijedeći novi val «osuvremenjivanja» školstva, sve to zahvatilo

u ustanove u Bačkoj. Bila je to uredba Ministarstva prosvjete iz 1960. godine u kojoj se poziva na to da je odgojno-obrazovni sustav u cijeloj zemlji nezadovoljavajući, da se ne ide ukorak s razvojem prirodnih znanosti, tehnike i gospodarstva, te da to još više pogada nastavu nacionalnih manjina, stoga predlažu dvojezičnu nastavu. Unatoč protivljenju naše krovne organizacije, ali i samih ustanova, rezultati su svima nama poznati, a to je da se takozvani realni predmeti počinju podučavati na mađarskome, a humani na hrvatskom jeziku. Usput rečeno, i ovaj oblik dvojezične nastave u Bačkoj propao je, čime nastava hrvatskoga jezika do sredine sedamdesetih godina doživljava krizu, čak i u Santovu gdje naša hrvatska škola postaje okružnom.

„Iz današnje perspektive, Santovu je to omogućilo izlazak iz krize da ne opadne broj učenika, da se pridobiju roditelji i da ovo naše mjesto postane neka vrsta središta. Santovo je postalo primjerom kako da se opstane. U mjestima gdje se hrvatski jezik predavao kao predmet broj djece je opadao, a i volja roditelja nije bila jednosmislena – reče Janja Horvat dodavši:

„Zahvaljujući masi razloga, što demografskih, što socijalnih, pa i osobnih, za samo tridesetak godina od započinjanja organiziranoga hrvatskog školstva zapaža se postupno gubljenje znanja materinskoga jezika roditelja, i dolazi do sve većeg opterećivanja i odgovornosti škole kao odgovorne ustanove. Dakako, gubljenje interesa učenja hrvatskoga jezika nije svojstvo samo tih sredina. Dobrih primjera ima i danas, i u Bačkoj, možda u tome prednjači baš hrvatska škola u Santovu koja, na radost svih nas lijepo napreduje, i kao prva ustanova u održavanju HDS-a primjer je začetaka organiziranja kulturne autonomije Hrvata u Mađarskoj, i služi uzorom na dogradnji koncepcije svjesno pokrenute davnih 1940-ih godina. Za tu su se školu mnogi zalagali, a zalažu se i danas.”

Istaknuvši doprinos hrvatskih škola u Bačkoj za kasniji sustav obrazovanja cijele zajednice Hrvata u Mađarskoj, ona je zaključila: „Poklonimo se i spomenimo one koji su svoj životni poziv posvetili plemenitoj stvari, nastavi hrvatskoga jezika i školstva, zahvalimo na svemu svima koji su tijekom šezdesetih godina bili sudionici snova i realnosti, prakse i uspjeha.”

Mađarska vlada i Skupština daje dodatno financiranje za one škole u kojima se na kvalitetniji način u većem broju sati provodi nastava na hrvatskom jeziku. Ministarstvo posebno skrbi o onim zajednicama, među njima i o hrvatskoj, u okviru koje se danas u Pečuhu i Santovu obavlja rekonstrukcija, obnova i dogradnja školskog prostora. Za stabilnost vrijedi pravilo, za bolju kvalitetu više novca – zaključila je Janja Horvat o

moogućnostima i budućnosti hrvatskoga školstva Mađarskoj.

Ganut svečanošću dr. Mijo Karagić, kao bivši učenik garske Bunjevačke škole, prisjetio se školskih dana. Kako reče, garska je škola sa svojim dobrim i vrlim učiteljima uvijek bila svjesna svoje zadaće, te spremna i voljna vazda raditi da se obistine sve one svete i bremenite nade koje su od nje očekivali prije svega roditelji, a jednako tako i cijela bunjevačka zajednica u Bačkoj, ali i šire, cijela hrvatska zajednica u Mađarskoj. Posluživši se riječima gradišćanskohrvatskoga pjesnika, filozofa i svećenika Mate Meršića, uz ostalo reče, kako je škola sveto ognjište, sveti oltar koji ne samo prima cvijeće već i daje, daje uz pomoć učitelja u obliku znanja, čestitosti i poštenja. Za 60 godina garsku školu završilo je 150-ak učenika, što ne znači da je samo toliko bilo bunjevačke djece, jer je dio njih pohađao mađarsku školu. Kako reče, do 1996. je 52 učenika iz Gare maturiralo u našoj budimpeštanskoj gimnaziji, a od 1996. naovamo u Pečuhu zasigurno desetak, možda i više. Ako gledamo Bačku, Santovo je dalo znatno najviše, 120 maturanata do 1996. Kačmar 53, a Gara 52, na četvrtom mjestu su Serdahel i Batanja (srpsko naselje) sa 49, a na 5. Martince sa 34. „Ne želim vas razalostiti, ali od 1990. do 1996. nijedno garsko dijete nije maturiralo u Budimpešti, ali jest u Pečuhu. Siguran sam da danas mislimo samo na ugodne trenutke, na našu školu, na naše učitelje i priredbe, ali posebno trebamo istaknuti ulogu svjesnih roditelja” – zaključio je dr. Karagić. Okupljenima se obratio i predsjednik Hrvatske državne samouprave čestitajući jubilej koji je lijep, ali, kako reče, i žalostan što je sastavni dio našeg života. „Ova škola ne samo da je izvršila svoju zadaću, a nažalost danas je više nema, danas nemamo nijednu, odnosno imamo samo jednu, a to je Hrvatska škola u Santovu. HDS je navrijeme uvidio, te se primio preuzimanja ove škole

koja živi i ima zavidan broj đaka, a od jeseni imat će još više. Kad izgradimo novi učenički dom, nadamo se za dvije godine, vjerujemo bit će još više. Primjer je za to Pečuh gdje je obnovom i izgradnjom škole preko sto đaka više. Zato što naši roditelji žele školovati svoju djecu u suvremenim ustanovama, koje daju najbolje uvjete za razvitak djece. Kada bolje razmislim, bogme, nema nijednoga mjesta u Mađarskoj gdje žive Hrvati, a da nema i jednog Garca” – istaknuo je Hepp o prošlosti, ali i budućnosti.

U okviru prigodne svečanosti Mišo Hepp uručio je Spomenicu HDS-a za istaknutu djelatnost na području odgoja i obrazovanja u Mađarskoj Đuli Vanko Gunić, odgojiteljici iz Kačmara, Mariji Jelić Baltin, učiteljici iz Santova, i Lenki Stanojev Herner, učiteljici iz Bačina. Oni su, kako reče, u svome radnom vijeku podučavali ne samo hrvatski jezik, nego su se zalagali da djeca zavole svoje i da ostanu vjerni svojem selu.

U nastavku je nakon uvodnih i prigodnih riječi Angele Šokac Marković upriličena dodjela spomen-plaketa bivšim odgojiteljicama naših vrtića i učiteljima bunjevačkih škola u Bačkoj, učiteljicama i učiteljima Jakovu Dujmovu, Marku Zegnalu, Matiji Mandić Goher, Ani Vujkov, Bari Jagić, dr. Miši Mandiću, Mariji Išpanović Pijuković, Veri Valčić Pančić, Mariji Simo, Kati Tomić, Milevi Šibalin, Eugeniji Bundić, Ljubinku Mandiću i Stipanu Krekiću. Nakon toga minutom šutnje, paljenjem svijeća i polaganjem cvijeća odana je počast preminulim odgojiteljicama, učiteljicama i učiteljima, te bivšim učenicima naših škola.

U prigodnome kulturnom programu spletom bunjevačkih i šokačkih plesova nastupila je Omladinska bunjevačka plesna skupina i TS „Bačka” pod vodstvom Stipana Krekića. Svečanost je završena zajedničkom večerom i druženjem, a za dobro raspoloženje pobrinuli su se domaći tamburaši.

Tekst i slika: *Stipan Balatinac*

**Dvadeset peti rođendan
„Svjetla riječi”**

Omiljeni franjevački mjesečnik „Svjetlo riječi” 19. travnja svečano je proslavio svoj 25. rođendan. Toga je dana u multimedijalnoj dvorani Međunarodnoga studentskog centra održan bogat program. Voditelj prvog dijela okruglog stola na temu „Religija, vjerski tisak, društvo” bio je Darko Rubčić, a govorili su ugledni gosti Ivo Žanić, Nerzuk Ćurak, Dino Abazović, fra Mirko Filipović i Faruk Borić. Drugi dio okruglog stola „Svjetlo riječi u crkvi i društvu” vodio je Boris Divković, a u njemu su sudjelovali Vuk Bačanović, fra Drago Bojić, Željko Ivanković, fra Ivo Marković i Ivan Lovrenović. Opći je zaključak bio da je „Svjetlo riječi” najbolje ogledalo bosanskih franjevaca čija je tradicija sposobnost življenja u krizi. Nazočnima su se obratili još provincijal fra Mijo Đolan, ravnatelj FMC „Svjetlo riječi” fra Miljenko Petričević i glavni urednik fra Ivan Šarčević. U glazbenom su dijelu sudjelovali studenti Franjevačke teologije. Dodijeljene su i tri nagrade za priču. Otišle su u Sarajevo, Split i Zagreb, i sve tri pripale – ženama.

Na upravo završenom 20. međunarodnom sajmu knjiga i učila u sarajevskoj Skenderiji „Svjetlo riječi” dobilo je posebnu nagradu za promicanje vjerske snošljivosti.

Leona Sabolek

Crikveni nogometni turnir u Pornovi

Zlatni petrovski miništranti

Pobjednička ekipa iz Petrovoga Sela

U duhu približavajućega Europskoga prvenstva u nogometu, miništranti zapadnougarskih nimških ter hrvatskih sel, ka pripadaju petrovskoj fari, su imali 3. majuša, subotu, svoj regionalni derbi u Pornovi. Na športsku priredbu toga dana masovno su se ganuli iz Petrovoga Sela, Narde, Gornjega Četara, Keresteša, Hrvatskih Šic navijači, roditelji, igrači, pokidob je bilo sunčano vrime, još i na bicikljinu, i uprav tako su došli ljubitelji nogometa i iz Karteža, Varoša kot i Eberave. Gledatelji su mogli viditi kvalitetne utakmice, a najvažnije je bilo da igrači pokazuju kako znaju pošteno igrati i da budu svisni toga da u svojem dresu svaki miništrant još i na igrališću Boga služi. Po riči glavnoga organizatora ovoga nogometnoga turnira, petrovskog farnika Tamása Várhelyia, Petrovišćani zaslužno su dobili prvo mjesto, a s tim i putujući pokal, kojega je ponudila samouprava Hrvatskih Šic. U nogometnoj borbi drugi su postali domaćini, miništranti iz Pornove, a treće mjesto je dobila ekipa iz Gornjega Četara. Naravno, i ovput su proglasili gol-kralja, ki je postao takaj Petrovišćan, Richard Wagner, ki je točno 11 golov puknuo u protivničku mrižu. Na ovo športsko natanjenje su se temeljno pripravili prvenstveno domaćini, ki su s pečenom i pivom pogostili sve odrašćene, a keresteški vinogradari su nukali svoje vino za žedne i

*Peljač petroviske momčadi
Martin Kurcz s dari*

navijačke gute. Športsko nogometno otpodne ugodalo se je tako dobro da su se organizatori odlučili da će se odsad svako ljeto najti, svenek u drugom naselju. Petrovskoj pobjedi je doprinesla morebit i ženska nogometna ekipa iz Petrovoga Sela, pokidob nekoliko tajednov prlje, i doma su dičaki odigrali prijateljsku utakmicu sa ženami i divojkama. Iako je u polufinalu bio rezultat 2 : 2, na kraju su miništranti još dobili, i potukli ženske futbalište na 4 : 3. Pokidob se pobjedniku šika gratulirati, divojačka grupa je petroviskim labdašem prikerala za dar i tri labde. Ufamo se da zlatno marširanje petroviskih miništrantov i ubuduće se nastavlja, ne samo na športskom igrališću nek i pri različiti vjerski prilika.

*-Tiho-
Foto: Tamás Papp*

IZLOŽBA KROZ GODINU
IZLOŽBA GORANA VRANIĆA
DUBROVNIK ÉS AZ ÉVSZAKOK
GORAN VRANIĆ KIÁLLÍTÁSA

14. svibnja 2008. u 18.00 sati u Domu umjetnosti i književnosti, Počub
2008. maj: 14. 18.00 ora - Ecsa Mikovicsokok az Irodalom Haza

Izložbu otvorit: dr. János Hargitai, Zupan Baranjoko Zupanje
A kiállítás megnyitja: dr. Hargitai János, u Baranja Megyei Közgazdász Házak